

گزارش پیش‌بینی عواید دولت اوگاندا از پروژه‌های نفت و گاز

خلاصه مدیریتی:

انتظار می‌رود دولت کامپالا از میان سه پروژه اصلی نفت و گاز اوگاندا (یعنی خط لوله نفت خام، پالایشگاه و صنایع بالادستی) مجموعاً حدود ۶۹ میلیارد دلار و به طور میانگین ۲٫۸ میلیارد دلار در سال درآمد داشته باشد. حجم اقتصاد اوگاندا طبق گزارش وزارت دارایی حدود ۴۵ میلیارد دلار است، در حالی که انتظار می‌رود درآمد داخلی این کشور در سال مالی ۲۰۲۲-۲۳ برابر با ۶ میلیارد دلار (یعنی ۱۳ درصد از GDP) باشد. طی چند سال گذشته، دولت اوگاندا چندصد هزار دلار مالیات از شرکت‌های خارجی گرفته و چند میلیون دلار از محل خدمات‌رسانی به آنها به دست آورده است.

دولت اوگاندا امید بسیاری به استخراج نفت و گاز و کسب درآمد از طریق صادرات نفت اجرای پروژه‌های مربوط به آن بسته است. شرکت‌های بزرگی خارجی‌ای مانند توتال و سینوک (و تا مدتی قبل، تالو) در آن سرمایه‌گذاری کرده‌اند و سال گذشته با دولت اوگاندا در زمینه نحوه مشارکت و پرداخت مالیات به توافق نهایی رسیدند. در این گزارش، به بررسی میزان درآمدهای اوگاندا از محل اجرای پروژه‌های مذکور می‌پردازیم.

دارایی‌های مربوط به خط لوله نفت خام شرق آفریقا به ۱۱۸ میلیارد دلار می‌رسد که قطعاً از جمله بزرگترین دارایی‌های اقتصادی این کشور به شمار می‌رود. از آنجایی که تراز تجاری اوگاندا منفی است، ضرورت دارد نفت هرچه زودتر استخراج و صادر شود.

بعد از خط لوله، پروژه دیگر پالایشگاه است که برآورد می‌شود پس از ساخت و راه‌اندازی بتواند ۳۶۰۰۰ بشکه در روز تولید کند و سالانه ۷ درصد رشد داشته باشد. این پروژه سالانه بیش از ۱٫۲۳ میلیارد دلار برای اوگاندا صرفه‌جویی ارزی به همراه خواهد داشت زیرا یکی از محصولات آن گاز مایع (LPG) خواهد بود و قرار است جایگزین چوب و زغال در خانه‌ها شود. طبق برآوردها، انتظار می‌رود در شرایط بهینه سالانه ۳۰۰ هزار تن گاز مایع تولید شود، که این مقدار چیزی نزدیک به کل مصرف گاز مایع در تمام منطقه شرق آفریقا است.

حجم اقتصاد اوگاندا طبق گزارش وزارت دارایی حدود ۴۵ میلیارد دلار است، در حالی که انتظار می‌رود درآمد داخلی این کشور در سال مالی ۲۰۲۲-۲۳ برابر با ۶ میلیارد دلار (یعنی ۱۳ درصد از GDP) باشد. در این سیستم، بخش خدمات با ۴۱٫۵٪ از همه بخش‌ها بزرگتر است و بخش‌های صنعت و کشاورزی در جایگاه دوم و سوم قرار دارند. اوگاندا در ماه می ۲۰۲۲ با کسری تجاری ۴۱۳ میلیون دلار روبه‌رو بود و در عین حال مدت‌هاست میزان بیکاری در آن بالاست؛ برای رفع بخشی از این مشکل، سرمایه‌گذاری‌های عظیم لازم است و نفت و گاز می‌تواند منبع خوبی برای تأمین این سرمایه باشد. کارشناسان پیش‌بینی می‌کنند در بازه زمانی سه تا پنج سال، بین ۱۵ تا ۲۰ میلیارد دلار در این کشور سرمایه‌گذاری شود. انتظار می‌رود سهم دولت از درآمدهای نفتی حدود ۷۰٪ درصد باشد که برای تضمین آن باید زیرساخت‌های لازم را فراهم کرده باشد.

به نظر می‌رسد نفت و گاز بتواند منشأ تحولی در رفاه مردم اوگاندا باشد، به شرط آنکه از آن استقبال و پشتیبانی شود؛ مشارکت مردم و شرکت‌های اوگاندایی از طریق استخدام و تأمین کالا و خدمات، تحول اجتماعی و اقتصادی بومی، و رشد میزان سرمایه‌گذاری در این کشور آفریقایی می‌تواند نمودهایی از این تحول باشد.

عواید پیش از استخراج: از سال ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۱، شرکت‌های مهم نفتی‌ای که در اوگاندا مجوز فعالیت دارند مجموعاً بیش از ۱۵۰ هزار دلار در قالب مالیات بر درآمد، پرداخت تدریجی مالیات حقوق، حق تمبر، مالیات ارزش افزوده، و مالیات تکلیفی به

دولت پرداختند. در همین مدت، ۷/۶۶ میلیون دلار به صورت غیر مالیاتی در قالب هزینه درخواست، فروش داده، اجاره‌بها و هزینه آموزش از این بخش عاید دولت شد.

عواید پس از استخراج اولین نفت: نظام‌های مالی بین پروژه‌های بالادستی و میان‌دستی در اوگاندا متفاوت است و عواید دولت هم به همین ترتیب متفاوت خواهد بود. پروژه‌های بالادستی در چارچوب توافقنامه سرمایه‌گذاری مشترک با شرکت توتال (دارنده ۵۶/۶۶ درصد از منافع همه پروژه‌ها)، شرکت سینوک (با ۲۸/۳۳ درصد) و شرکت ملی نفت اوگاندا (با ۱۵ درصد) اجرا می‌شود.

پروژه خط لوله نفت خام توسط شرکتی به نام EACOP اجرا می‌شود که سهام آن به این صورت است: شرکت ملی نفت اوگاندا ۱۵٪، شرکت توسعه نفت تانزانیا ۱۵٪، توتال ۶۲٪ و سینوک ۸٪. دولت در پروژه پالایشگاه دارنده ۴۰٪ از سهام خواهد بود.

بر پایه فرضیات موجود، عواید دولت از پروژه‌های بالادستی ۷۵ درصد خواهد بود که معادل ۶۶ میلیارد دلار (۲/۶ میلیارد دلار در سال) می‌شود و ۲۵ درصد بقیه هم صرف پرداخت بازده سرمایه‌گذاران می‌گردد. پیش‌بینی می‌شود درآمد دولت از پروژه خط لوله به ۴۰۰ میلیون دلار و از پالایشگاه به ۳/۳ میلیارد دلار برسد.

با این نگاه، انتظار می‌رود دولت کامپالا از میان سه پروژه اصلی نفت و گاز اوگاندا (یعنی خط لوله نفت خام، پالایشگاه و صنایع بالادستی) مجموعاً حدود ۶۹ میلیارد دلار و به طور میانگین ۲/۸ میلیارد دلار در سال درآمد داشته باشد.

ملاحظات:

- در حالی که دولت به اشتیاق و امید فراوان پیگیر پیشبرد پروژه‌های نفت و گاز است، فعالان محیط‌زیست با این پروژه‌های مخالفند زیرا گمان می‌کنند

- به اکوسیستم جنگل‌ها، زمین‌های کشاورزی و دریاچه ویکتوریا آسیب خواهد زد. حتی در مواردی، از بانک‌ها و شرکت‌های بیمه مهم جهان خواسته‌اند از همکاری با شرکت‌های دخیل در این پروژه خودداری کنند.
- دولت پس از بارها به تعویق انداختن زمان اولین استخراج نفت، سال ۲۰۲۵ را به عنوان زمان قطعی این اقدام اعلام کرده است، اما بعید به نظر می‌رسد در همین سال همین نفتی استخراج گردد.
 - از آنجایی که موضوع نفت و گاز اوگاندا شامل طیف گسترده‌ای از پروژه‌های گوناگون (از جمله اکتشاف، استخراج، انتقال، پالایش، خدمات و تأمین قطعات) می‌باشد، زمینه مساعدی برای حضور شرکت‌های توانمند ایرانی فراهم می‌آورد.

تهیه‌کننده: اکبر خرمی (کارشناس سیاسی و اقتصادی)

نماینده: کامپالا - شهریور ۱۴۰۱